

Info maheloomakasvatajale

Ettevõtte söödavajaduse arvestus mahepõllumajanduslikus loomakasvatuses

Maheloomakasvatuses on nõutud, et kogu sööt, mida loomad vajavad, tuleks mahepõllumajanduslikult maalt mahesöödana. Sellepärast kohustatakse mahetootjat pidama arvestust loomasööda üle. Loomapidajale, kel rohumaid ja viljapõlde piisavalt, võib see tunduda ebamugava ja liigse kohustusena. On selge, et olulisem on loomi sööta ja nende eest hoolt kanda, kui pabereid täita ja arvutada. Samas, kui loomapidaja ostab mineraale või farmitehnikat, siis eeldab ta ostjana, et saab kaasa info sööda koostise kohta, tehnika kasutusjuhendi jmt ja et see info on usaldusväärne.

Sarnane olukord on ka maheloomakasvatusega – soovitakse olla kindlad, et maheloomi on söödetud ikka mahesöödaga ja seetõttu on vajalik seda ka tõendada. Samuti aitab see loomakasvatajal söödavajadust ja -varumist planeerida. Lisaks aitab tabel ka loomakasvatajat ennast.

Ettevõtte söödavajaduse arvestuse tabel

Loomasööda üle arvestuse pidamine on maheloomapidajale kohustuslik, kuid konkreetselt PTA tabeli kasutamine kohustuslik ei ole.

PTA tabeli eeliseks on selle lihtsus. Tabelis on arvestus mai keskpaigast järgmise aasta

Põllumajandus- ja Toiduamet (PTA) on tootjale abiks ja kontrollimise tõhustamiseks oma kodulehele lisanud allalaetava Exceli vormis tabeli mahepõllumajandusliku loomakasvatusettevõtte söödavajaduse arvestamiseks: **Abitabel – Ettevõtte hinnanguline söödavajadus kuivaines aastas.**

Tabeli saab alla laadida:

<https://pta.agri.ee/pollumehele-ja-maaomani-kule/mahepollumajandus/loomakasvatus>

mai keskpaigani. Seda selleks, et andmed tabelis ühtiks vegetatsiooniperioodi ja söödavarumise loomuliku tsükliga. 15. mail on kariloomad enamasti väljas ning karjamaal on sel ajal arvestatavas koguses karjamaarohu, mida loomad saavad süüa. Eelmine talvesööt on suuremalt jaolt kulutatud, uus söödavarumise periood pole veel alanud.

Algandmed, mida tabeli kasutaja vajab:

- aasta keskmine loomade arv liigiti ja vanuserühmade kaupa,
- karjatamisperioodi pikkus,
- taimekasvatustoodangu andmed kilogrammides.

Muu arvutamistöö (söödakoguse ja saagi kuivaineks arvutamine, söötmisspäevade arv, söödavajadus kuivaines jne) teevad tabelis olevad valemid.

Söödaarvestuse tabelit kasutades peaks loomapidaja arvestama sellega, mis tõugu on tema loomad. Rohusööjate söödavajadus on seotud loomade kehamassiga. Tabelis on arvestatud keskmiste tootmistõugude söödavajadusega. Kui loomapidaja kasvatab nt kihnu maalambaid, siis nende söödavajadus on väiksem kui lihatõugu lammastel, moodustades sellest pool kuni kaks kolmandikku. Maalammaspidaja saab seda tabelit kasutada, kui ta tabeli arvutatud tulemusest hinnangulise väiksema söödavajaduse % maha võtab. Sama soovitus kehtib ka väikesekasvuliste veiste (nt šoti mägiveised) ja ponide kasvatajatele. Tabel on suuremalt jaolt kirjutuskaitstud ning selles olevaid valemuid muuta ega üle kirjutada ei saa.

Söötade saagiarvestuse juures on välja toodud kuivaine protsendid, millega tabeli koostaja valemities arvestab. Kui tootja on lasknud teha söödaanalüüsid, siis saab ta oma söödaarvestust pidada konkreetsest analüüsist lähtuvalt. PTA tabel on kindlasti abiks loomapidajale, kel oma söödast analüüsi pole. Tabel suunab mõtlema kuivai-

nesisaldusele kui sööta iseloomustavale näitajale laiemalt ning abistab loomakasvatajat, kes kuivaine protsentidega hädas.

Söödaarvestuse tabel annab ülevaate, kas varutud söödast võiks jätkuda karja talvise söödavajaduse katmiseks ning kirjeldab kogust, mis tuleks juurde varuda. Loomapidaja näeb ise, kas tal on piisavalt rohumaid oma karja jaoks ning saab hinnata aegsasti riske, mis on seotud ostusööda soetamise vajadusega.

Tootja peaks arvestama, et söödaarvestuse hinnangulise vajaduse tabelit kasutab oma töös ka PTA järelevalveametnik. Tabelis on välja toodud, millise rohumaa saagikusega tabel arvestab. Kvaliteetsete rohumaa saagikus, eriti õigete agrotehniliste võtete kasutamise puhul, võib olla ka suurem. PTA tabeli kasutaja saab tabeliga koos esitada täiendavaid andmeid, mis kinnitavad suuremat saaki. Enamasti on Eesti püsirohumaa saagikus pigem madal ja tootjad kipuvad loomakasvatust planeerides seda üle hindama. Tabel on abiks õigete otsuste tegemisel.

Foto: E. Peetsmann

Info maheloomakasvatajale

Mittemahepõllumajanduslike loomade toomine maheettevõttesse ja maheloomade andmebaas

Mittepõllumajanduslike loomade toomine maheettevõttesse

Ettevõttesse võib üldnõudena mahepõllumajanduslikuks pidamiseks tuua ainult maheloomi. Siiski võib teatud tingimustel sisse tuua ka tavaloomi. Uue mahepõllumajanduse määrusega 2018/848 on alates 1. jaanuarist 2022 mahetootjal kohustus tavaloomade ettevõttesse toomiseks taotleda **PTA luba, mis antakse, kui sobivaid maheloomi ei ole Eesti turul saada.**

PTA loal võib tuua järgmisi tavaloomi:

» aretuse eesmärgil täiskasvanud isasloomi:

- täiskasvanuks loetakse veised alates 8 kuud, lambad ja kitsed alates 6 kuud, hobused 2 aastat;

» aretuse eesmärgil esmapoegimata emasloomi:

- kuni 10 % ulatuses ettevõttes mahepõllumajanduslikult peetavate täiskasvanud hobuste või veiste arvust aastas ning kuni 20 % ulatuses täiskasvanud sigade, lammaste, kitsede, küülikute või hirvede arvust aastas;
- ettevõttes, kus peetakse kuni 10 hobust, hirve, veist või küülikust või kuni 5 siga, lammast või kitse, üks vastavat liiki loom aastas;
- ettevõtte olulise laiendamise, teist tõugu loomade kasvatamise või uue loomakasvatusharu kavandamise korral kuni 40% ettevõttes vastavat liiki

mahepõllumajanduslikult peetavate täiskasvanud loomade arvust aastas;

- » linnukarja moodustamisel, uendamisel v taastamisel kodulinde kuni 3 päeva vanustena.

Ilma PTA nõusolekuta võib tuua järgmisi tavaloomi:

» aretuse eesmärgil ohustatud tõugu loomi:

- ohustatud tõud on eesti maatõugu veis; eesti hobune, eesti raskeveohobune, tori hobune (universaalsuuna hobuste alampopulatsioon ja vana-tori suuna hobuste alampopulatsioon); eesti vutt; kihnu maalammas;
- ei pea arvestama loomade %;
- ei pea need olema ainult esmapoegimata emasloomad;

- » mesilasemasid ja sülemeid kuni 20% olemasolevatest.

Müügil olevate maheloomade andmebaas

Miks on maheloomade andmebaas vajalik?

PTA veebilehel on loodud **maheloomade andmebaas**, kuhu mahetootjad saavad vabatahtlikult sisestada oma turustatavad maheloomad (aretusloomad/suguloomad). Andmebaasi eesmärk on, et mahetootmises kasutataks järjest vähem tavatootmisest pärit loomi. Maheloomade andmebaas võimaldab ühtlasi maheloomakasvatajatel oma loomadele paremini turgu

leida ja/või ka paremini leida turult oma ettevõttesse sobivaid loomi.

Enne PTA loat taotlemist tavaloomade toomiseks oma ettevõttesse, peab mahe- tootja tutvuma maheloomade andmebaasi oleva infoga müügil olevate maheloomade kohta, et teha kindlaks, kas tema taotlus on põhjendatud.

Kui maheloomade andmebaasis ei ole kvalitatiivselt või vajalikul hulgal sobivaid loomi, loetakse taotlus põhjendatuks ning PTA annab loa tavaloomade toomiseks. Sobivus tähendab eelkõige vajalikust liigist või tõust loomi, lisaks võetakse arvesse ka muid tootja seatud kriteeriume, nagu nt suguluspaarituse vältimine, piisav loomade arv, tervislik seisund, muud aretusega seotud aspektid.

Kui sobivad maheloomad on andmebaasis olemas, siis ei väljasta PTA luba tavaloomade toomiseks ettevõttesse.

Euroopa Komisjon plaanib avaldada lingid kõikidele Euroopa Liidu riiklikele maheloomade andmebaasidele, võimaldades seeläbi juurdepääsu infole müügil olevate maheloomade kohta ka teistes riikides. Siiski on kohustuslik tuua ettevõttesse maheloomi ainult sellisel juhul, kui sobivad maheloomi on saada Eestis, teistest riikidest maheloomade toomine on võimalus, mitte kohustus.

Maheloomade andmebaas on leitav PTA veebilehelt

<https://pta.agri.ee/pollumehele-ja-maomanikule/mahepollumajandus/loomakasvatus>

Maheloomade andmebaasi loomade info lisamine

- Andmebaasi jaoks andmete edastamine on vabatahtlik.
- PTA veebilehelt <https://pta.agri.ee/pollumehele-ja-maomanikule/mahepollumajandus/loomakasvatus> tuleb alla laadida ja täita Exceli tabeli vorm: „Maheloomade andmebaas tootjatele täitmiseks alates 01.01.2022“.
- Täidetud tabel tuleb saata maheteated@pta.agri.ee, PTA lisab tootjalt saadud andmed veebis olevasse tabelisse.

Väga oluline nii tootjate kui ka järelevalve seisukohast on see, et andmebaas oleks pidevalt ajakohastatud ning müüdüd loomad võetaks võimalikult kiiresti andmebaasist maha. Seega peavad tootjad, kes kasutavad võimalust lisada oma maheloomad andmebaasi, hoidma andmebaasis oleva teabe ajakohasena ja teavitama PTA-d kui loomi ei ole enam müügil.

Andmebaasis on tabelid: veised, lambad, kitsed, küülikud, kodulinnud, sead ja muud loomad.

Andmebaasi kantakse peamine info loomade kohta, nagu nende tõug/ristand, sugu, vanus, osalemine tauditõrje programmide rakendusmeetmetes, osalemine jõudluskontrollis jms. Võimalik on lisada täiendavat infot. Tabelisse kantakse ka müüja kontaktandmed ja maakond, kus loomad asuvad.

**MAHEPÕLLUMAJANDUSE
KOOSTÖÖKOGU**

Toetas Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfond (EAFRD) „Teadussiirde programm põllumajanduse, toidu ja maamajanduse valdkonnas“ mahemajanduse valdkonna raames.

Materjali koostas Mahepõllumajanduse Koostöökogu 2021. a Maaeluministeriumi ja PRIA tellimisel.

Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfond:
Euroopa investeringud maapiirkondadesse